

TUJE PESMI V SLOVENSKI BESEDI

PESMI O FLAMSKI DEŽELI EMILA VERHAERENA

Prevedel in uvodne besede napisal Janez Menart

Emile Verhaeren je najbolj znan in cenjen belgijski pesnik. Čeprav v tej deželi govorijo dva jezika, on sam flamščine nikdar ni znal več kot toliko in je vsa svoja dela napisal v francoščini. Zato ga Francozi, tako kot še mnoge druge belgijske pesnike francoskega jezika, uvrščajo zelo radi kar v svoje antologije, kar seveda ni nič čudnega. Vendar pa je bil Verhaeren z vso dušo in hotenjem pesnik Belgije, predvsem še njenega

flamskega dela, kjer je tudi preživel večji del življenja. Rodil se je leta 1855 v bližini Antwerpna, se šolal v Bruslju, Gandu in Louvainu, bil odvetniški pripravnik v Bruslju, nato pa se je posvetil pisanju, nekoliko potoval, se poročil in se s 40. leti preselil v Pariz, kjer je ostal vse do smrti, ko ga je med prvo svetovno vojno na Rouenski postaji povozil vlak. Leta 1927 so njegove ostanke prepeljali v Belgijo in jih pokopali ob reki Escaut (Eskô).

Na splošno vzeto je bilo Verhaerenovo življenje mirno in morda prav zato tudi tako ustvarjalno in plodovito. Samo pesniških zbirk je napisal nad dvajset, k temu pa je treba prišteti še več dram ter esejističnih spisov in kritik. Verze je začel pisati v svojih študentovskih letih, ko je postal sodelavec revije »Mlada Belgija«. Z 28 leti je izdal prvo pesniško zbirko z naslovom *Flamske pesmi*, tri leta zatem pa zbirko *Menihi*. Z njima je imel

nekaj uspeha, sta pa vendar bili pod vidnim vplivom francoskih parnasovcev. Proti koncu osemdesetih let so sledile tri nadvse pesimistične knjige pesmi *Večeri*, *Porazi*, *Črne plamenice*, od katerih je zadnja napisana večinoma že v tako imenovanem svobodnem verzu, ki je poslej za Verhaerena precej značilen. Po teh zbirkah se je pesnik postopoma rešil svoje boleznosti in egocentrizma in se odprl navzven, v življenje kmetov in delavcev, v utrip velikih mest z njihovimi industrijskimi naselji in množicami. Opeval je moč, ustvarjalnost, delovno zagretost, napredek pa tudi socialno pravičnost. Prav to opevanje mest, vrvenja in ustvarjalnosti, ki ga poezija dotlej ni poznala, mu je prineslo evropski sloves pesnika, ki je prvi znal odkriti novo lepoto, skrito v novih pojavih, kot je o njem rekel Stefan Zweig. Postal je pojem za pesnika, ki opeva moderno dobo. Odtod je Verhaeren naredil še korak naprej in začel povzdigovati in opevati sile, ki vodijo ta novi svet: ljubezen, denar, oblast, znanost, ter izražati brezmejno vero v napredek, v umetnost in sploh v prihodnost — kar pa je v veliki meri postavila pod vprašaj svetovna vojna, ki je izbruhnila kmalu zatem in ji Verhaeren ni dočakal konca. V političnih, gospodarskih in umetniških spremembah, ki so sledile v desetletjih po Verhaerenovi smrti vse do danes, je izgubila največ svojega blišča prav tista poezija, ki so jo v prvem desetletju tega stoletja kritiki najbolj opevali in povzdigovali, pesem množic in hrupnih mest. Vse več pozornosti in naklonjenosti pa so začeli pridobivati tisti skoraj neopazni verzi o ljubezni do žene in do njegove ljubljene, po svoje starožitne in zaslanjane flamske dežele, v kateri mu je potekala mladost. In nekaj teh zadnjih pesmi smo izbrali tudi mi za našo objavo.

KMETJE Ti oratárji, ki jih Greuze je pačil
 v milobnih barvah sladkih kmečkih slik,
 jim lica rdel in v čist barhant oblačil,
 da te kar gane, če uzreš njih lik
 na škatlí sladkarij v starinski vili —
 so, glej, živalski, zagoreli, čili.

Delé se po vaseh; no, to se pravi:
 tržan sosednji je že prihajač,
 ki naj ga vsak sovraži, vara, davi
 in spravi še ob zadnje cape hlač.
 Pa domovina? Saj ni vredno truda!
 Ta dela jim soldate iz sinov;
 ne, to ni zanje tista rodna gruda,
 ki trudu rok prinaša blagoslov.
 Kdo sploh kaj ve o kakšni domovini!?
 Nekakšen kralj medlí jim v dnu možgan,
 nekakšen Karel Véliki, v zlatnini,
 na tronu, in v škrlat zahomotan.

Povsod po stenah hrastovi opaži,
 na njih ščit, kopje, krona, žezlo, meč,
 pa okrašene sablje mož na straži —
 le to ve kmet o moči. — Še preveč!
 No, njihov duh, okoren za karkoli,
 bi v coklah šel čez zakon in dolžnost —
 le da instinkt jim tega ne dovoli;
 žolt koledar jim je vsa učenost.
 In če iz mest krik množic jih doseže,
 jih pred prevratom zgrabi takšen strah,
 da duh vnaprej jim hlapčevsko podleže,
 ker se bojé, da bodo zmleti v prah.

VAS Omet in slama revnih hiš,
 pa most, vzdolž brega pot za vleko
 in mlin, ki venomer svoj križ
 obrača nad vasjo za reko.

Kot ladje na čereh molíjo
 slemena hišna čez nasip;
 pod kapom mreže se sušijo,
 in na podbojih šopi rib.

Nekje se pes zaganja; lajež
 otožno zgublja se v večer;
 v polmráku, že napol tipaje,
 mizar še žaga venomer.

Vse bolj porédko se oglašá
 hrup opravil zdaj tam zdaj tod;
 le še žebranje očenaša
 je slišati od kdovekod.

Tipaje s palico stopica,
 z rokama skoraj do kolen,
 od praga k pragu beračica;
 večer je že, mrak in jesen.

Že v vas koščena zima gré,
vseh grehov hladna spovednica,
ko vsi nesrečni so ljudje,
še bolj kot grešne duše v vicah.

LYS Spokojni Lys,* o reka mirna, tiha,
ki veter vzdolž bregov ti šaš in trave niha,
ti naše holme spet in spet
oblivaš v sto in sto zavojih,
da bolj občutil bi ves flamski svet
v objemih svojih.

Odhajaš in prihajaš,
brez plime in brez pretreslajev,
jesen s pomladjo se vrstí,
in nikdar se ti ne mudi,
kot ne mudi se ljudstvu naših krajev.

Tvoj tok blesti vzdolž skromnih se domov
in vitkih belih stolpov, ki iz štirih lin
vsak dan ob zarji iz višin
z loputami odbijajo na zemljo glas zvonov;
vrtovi, travniki, kmetije,
ki se pod njimi tok tvoj vije,
imajo v bregu, za dohóde
do tebe, vsekane stopnice,
po njih pa hišne in perice
čez kamne vegaste se spuščajo do vóde
in njihov glas iz vrta v vrt hiti vesel
in pljusk čebrá, ki vódo je zajel
in del
jo spet odlil, pošilja bližnji hlev
v odmev.

Pod vrbami, kljub prvim sencam mraka,
spokojno trmasto star ribič trnek svoj namaka,
glej, senca palice, poskočna, a negibna, čez tok vóde sega,
in bele race z lesketavim žoltim kljunom

* Izgovôri: Lis

se prepeljavajo v zalivčku za tolmunom
in šavsajo zeleno krešo, ki krasi rob brega.

Zdaj tu zdaj tam prikaže se plosk čoln,
ki vlečejo ga proti toku, čoln težak in poln,
in vlečna vrv za grmovje brega se lovi,
vtem ko pri veslu, ki brezbrizno z ledji ga krmari,
čolnar, z rokama v žepu, si mrmra prastari
napev in s pipo med zobmi kadi.

O mirni, domačijski Lys!
Časté te prebivalci trgov in vasi,
saj v dneh bridkosti v tebi se zrcali
vsa žalost njihova, in v tvojih valih
odsevajo bandera, venci, kitice zelenja
ob dneh proščenja.

In tam med Deynzom in Courtraijem*
vek za vekom
z vodámi, ki so kakor prsti, pest in dlan,
ti, najokretnejši laniščar, z mirnim tekom
godíš potrpežljivo sveti lan;
tako skrivnostno je to tvoje mračno delo
na dnu med mastnim blatom in grezjó,
da platno ni nikjer drugje, kjer boči se nebo,
o Lys, takó kakor na Flamskem bélo!

Ob svojem toku zbiraš urne prste,
ki na nemirnih statvah pridno tko
tkanine tanke, iskre kakor sneg in kot srebro;
glej, tkalec, nagnjen nad okvir, pretika vrste
in nitke strgane vozlá z desnico suho,
a sonce s čistim žarkom mednje sega
in na čolničku, ki skoz tkanje bega,
zadeva in spreminja krilce v urno zlato muho.

Še v težkih časih vojne flamskih mest
s francoskim kraljem, si zaveznik zvest
meščanom Flandrije, o Lys, postal:

* Dênzom in Kurtrêjem

da rešiš jih, poplavlil si deželo
in vojska je zadržala smrtno želo
v lepljivo blatno past močvirnih tal.

O Lys, koristni, hrabri, modri in ljubeči,
skoz Flamsko tečeš kakor sen o sreči;
in rad ustavljaš se na svoji dolgi poti,
da ne prezrl bi koga po pomoti.

POBOŽNI VEČERI Bolesten pôkoj v srca vsega stvarstva sega,
uho v večeru šume komajda še sluti
in mrak, ki v čudoviti zarji s hribov lega,
v doline spušča se v meniško sivi kuti.

Brez koč in gajev ob straneh, samotna cesta
čez ploskve rži in sladke detelje sanjavo
loví dve črni kolesníci, ki z njo gresta,
po njeni sredi, dlje in dlje, vse dlje v daljavo.

Na barju, kjer postana voda sence zbira,
po vrhu trstja rdi luč zadnjega sijaja;
šibak, žaloben krik nečesa, kar umira,
iz vrbja, kjer so gnezda ptic, ječe prihaja.

In že večerni ave, čuj, pomirja in tolaži
bolest, ki legla na umirajoče je okolje,
vtem ko zvonika stare cerkve kot na straži
molíta vsak svoj zlati križ nad temno polje.